

територіальних центрів обслуговування людей літнього віку.

По-перше, організації соціальної допомоги людям літнього віку в Україні властива несистемність, а тому існує потреба у виробленні комплексного підходу, в т.ч. й щодо діяльності у цьому напрямку територіальних центрів обслуговування населення.

По-друге, існує необхідність інституційного вдосконалення мережі соціальних закладів шляхом створення центрів компактного чи тимчасового проживання, хоспісів, центрів реабілітації, клубів за інтересами тощо. З метою підвищення ефективності їх функціонування, доцільно розглядати як державні, так і недержавні форми їх організації.

Список використаних джерел

1. Багрійчук В. П. Люди похилого віку як об'єкт соціально-педагогічної роботи. *Актуальні проблеми соціально-педагогічної роботи з різними категоріями населення: матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції*. Черкаси, 2008. С. 23 – 25.
2. Кухтик Т. В. Інститут розвитку інтелекту – адаптація до нових соціально-економічних умов людей похилого віку. *Освіта дорослих як фактор соціалізації і соціального захисту в сучасному суспільстві: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції*. Черкаси, 2010. С. 128 – 131.
3. Лукашевич М. П., Семигіна Т.В. Соціальна робота: теорія і практика. Київ: Каравела, 2009. 368 с.

Ігнатікова Л. В.,

студентка ІІ курсу магістратури, гр. ЗМСРп-191

Науковий керівник – Мекшун А. Д., старший викладач

Національний університет «Чернігівська політехніка» (м. Чернігів, Україна)

ЕМОЦІЙНЕ ВИГОРАННЯ ЯК ДЕСТРУКЦІЯ ПРОФЕСІЙНОГО ЗДОРОВ'Я СОЦІАЛЬНОГО ПРАЦІВНИКА

Важливою проблемою у галузі психології професійного здоров'я є емоційне вигорання. Так, у розвинених країнах вивчення означеної проблеми припадає на другу половину ХХ ст. Вивченню особливостей самого синдрому емоційного вигорання присвячена значна кількість наукових праць. Означену проблему вивчали ще з 1960-х років зарубіжні науковці (Н. Fredenberger, С. Maslach, М. Burish, R. Golembiewsky, М. Leiter, А. Pines, W. Schaufeli), тому дана проблема не втратила актуальності і на сьогодні. Привертає увагу запропонована науковцями система ознак, що характеризують різні компоненти емоційного вигорання. Перший структурний компонент – позначається почуттям втомлюваності, детермінованої власне професійною діяльністю. Такого роду напруження проявляється через психотравмуюче сприйняття фахівцем загальні умови праці, взаємовідносини з колегами, клієнтами. Також прояви невдоволеності собою як особистістю, фахівцем; виникаюче бажання професійної переорієнтації; тривога, часті депресивні стани. За наявності таких ознак було сформульовано компонент напруженості професійного здоров'я соціального працівника. Окрім вищезазначених ознак, можуть виникати стани захисних реакцій, які в свою чергу формують у

фахівця емоційну закритість, свого роду нейтральність [1, с. 26]. Яскравими ознаками такого стану є різна емоційно-нестабільна реакція особистості в певних професійних ситуаціях, зокрема байдужість, своєрідна емоційна замкнутість, відчуження, бажання припинити будь-якого роду спілкування; роздратування, дезорієнтація у виконанні професійних обов'язків. Наявні ознаки дозволяють сформулювати наступний компонент професійного здоров'я, як виснаженість. Наступними ознаками деструктивного стану у фахівця може бути відчуття фізичної втомлюваності, що супроводжується водночас емоційною відчуженістю. У людини розвиваються різні стани поведінки: цинізм; автоматизм у виконанні обов'язків; постійний емоційний бар'єр. Поява таких проявів поведінки негативно позначається не лише на професійному здоров'ї фахівця, але й його особистісному (фізичному, психічному, соціальному), що детермінує прояви інших порушень функціонування організму (головний біль, розлади шлунку, порушення сну тощо) [1, с. 27].

Варто також звернути увагу, що на думку учених вигорання це не стільки проблема окремо взятої людини, але швидше оточення, в якому фахівець працює [2]. Як видно, наслідки вигорання торкаються як професійної діяльності, так і самої особистості. Тому автори вважають, що зменшення вигорання є першочерговим завданням професійного збереження, де пильна увага має приділятися саме людським цінностям, а не лише економічним.

Отже, емоційне вигорання є одним із небезпечних професійних захворювань, оскільки на його початку фахівець майже не відчуває, не розуміє, не сприймає наявні ознаки, зміни поведінки, емоційного стану. Проте настає критичний момент, коли фахівець відчуває певну сукупність ознак: від психологічної втоми до фізичної, що унеможлиблює та зменшує ефективність, продуктивність праці. Важливо своєчасно розпізнати такі прояви і грамотно організувати психологічну підтримку для запобігання розвитку емоційного вигорання, з одного боку, і збереження професійного здоров'я, з іншого.

Список використаних джерел

1. Белова Т.В. Специфика профессиональной деятельности профконсультанта службы занятости как один из факторов возникновения синдрома «выгорания» // *Профессиональный потенциал*. 2003. №1. С. 23-29.
2. Maslach, C. (2003). Job burnout: New directions in research and intervention. *Current Directions in Psychological Science*, 12. С. 189–192.

Кирдан Л. В.,

студентка II курсу магістратури, гр. ЗМСРп – 191

Науковий керівник – Мекшун А.Д., старший викладач

Національний університет «Чернігівська політехніка» (м. Чернігів, Україна)

ПРОБЛЕМА ЕФЕКТИВНОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СОЦІАЛЬНОГО ПРАЦІВНИКА

Суспільний розвиток в Україні відбувається на тлі проблем у сфері соціального захисту населення, зумовлених погіршенням економічної ситуації